

Poliisin menettely rikosilmoituksen kirjaamisessa

KANTELU

Kantelija on 12.9.2024 oikeuskanslerille osoittamassaan kantelussa arvostellut Sisä-Suomen poliisilaitoksen poliisipartion menettelyä, koska poliisi ei kirjannut rikosilmoitusta turvakodin pihalla tapahtuneesta pahoinpitelystä.

Kantelun mukaan turvakodin työntekijät huomasivat, kun mies löi turvakodin asiakkaana ollutta naista turvakodin edustalla pari kertaa pään alueelle. Kun nainen yritti lähteä tilanteesta pois, mies tönäisi hänet autoon, paiskasi oven kiinni ja lähti ajamaan pois päin. Turvakodin työntekijä soitti hätäkeskukseen.

Hetken kuluttua sama auto palasi turvakodin lähelle. Turvakodin työntekijä soitti hätäkeskukseen uudelleen. Poliisi saapui paikalle ja puhututti sekä miestä että naista. Nainen palasi sisälle turvakotiin ja poliisi jatkoi asiointia miehen kanssa.

Poliisi poistui paikalta ja jätti miehen autoineen turvakodin edustalle. Turvakodin työntekijä soitti hätäkeskukseen. Työntekijät arvioivat, että asiakkaiden tai työntekijöiden ei ole turvallista poistua turvakodilta väkivallantekijän ollessa edelleen lähes pihassa.

Sama poliisipartio tuli takaisin. Turvakodin työntekijät menivät juttelemaan ulos poliisien kanssa. He kertoivat poliisille, että turvakodin työntekijä oli juuri toiminut todistajana pahoinpitelylle. Poliisi ei kuitenkaan reagoinut tähän. Toinen poliiseista totesi, ettei asiakas halunnut tehdä asiasta rikosilmoitusta. Turvakodin työntekijät totesivat, ettei kyseessä ole asianomistajarikos. Toinen

poliiseista pyöritteli päätään ja toinen perusteli asiaa siten, että ”näillä nyt on tätä historiaa”. Lopulta mies poistui paikalta.

Kantelussa kerrotaan turvakodin työntekijöiden käsitelleen tilannetta myös asiakkaansa kanssa. Asiakas on todennut, ettei halua tehdä rikosilmoitusta, sillä tämä oli ”pientä” verrattuna kaikkeen muuhun, mitä hänelle on tehty.

SELVITYS

Poliisihallitus on antanut 21.10.2024 päivätyn lausuntonsa, jonka mukana on toimitettu Sisä-Suomen poliisilaitoksen lausunto ja kantelua koskevaa asiaa hoitaneiden poliisipartiossa olleiden vanhempien konstaapelien selvitykset. Pyynnöstäni Poliisihallitus antoi vielä 24.1.2025 päivätyn lisälausunnon, jonka mukana on toimitettu Sisä-Suomen poliisilaitoksen 8.1.2025 päivätty lisälausunto ja vanhempien konstaapelien yhteinen lisäselvitys. Käytössäni on ollut myös hätäkeskuksen tehtävällömoituksen tiedot.

Poliisipartiossa toimineet vanhemmat konstaapelit A ja B ovat selvityksissään kertoneet, ettei nainen kertonut tulleen pahoinpidellyksi eikä tällä ollut vammoja, joten he jättivät rikosilmoituksen naisen pyynnön mukaisesti tekemättä. He kuitenkin ohjeistivat naista tekemään rikosilmoituksen tarvittaessa myöhemmin, mikäli tulee toisiin ajatuksiin. Selvitysten mukaan poliisipartiolla oli jo etukäteen tieto siitä, että mies ja nainen olivat olleet aiemmin pariskunta. Toinen vanhemmista konstaapeleista on selvityksessään todennut, että hän ei mielestään edes tavanut turvakodin työntekijää, joka niin sanotun pahoinpitelyn oli nähnyt, vaan asiaa poliisin kanssa hoitivat turvakodin muut työntekijät.

Sisä-Suomen poliisilaitos on lausunnoissaan todennut, että epäilyistä pahoinpitelystä olisi ollut perusteltua kirjata rikosilmoitus eikä asiassa ole noudatettu esitutkintalaista ilmenevää rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta. Poliisihallitus on lausuntonaan viitannut Sisä-Suomen poliisilaitoksen lausuntoon.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 3 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Esitutkintalain 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kun esitutkintaviranomaiselle ilmoitetaan rikos tai tapahtuma, jota ilmoittaja epäilee rikokseksi, esitutkintaviranomaisen on viipymättä kirjattava

ilmoitus. Jos ilmoitus on epäselvä tai puutteellinen, ilmoituksen tekijää on tarvittaessa kehotettava täsmentämään tai täydentämään sitä. Pykälän 2 momentin mukaan rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuus koskee myös muuten kuin 1 momentissa tarkoitetulla tavalla esitutkintaviranomaisen tietoon tullutta epäiltyä rikosta, jos 9 §:n 1 momentissa tarkoitetut toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät täyty.

Rikoslain 21 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa taikka tällaista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan, on tuomittava pahoinpitelystä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Rikoslain 21 luvun 7 §:n mukaan jos pahoinpitely, huomioon ottaen väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava lievästä pahoinpitelystä sakkoon.

Rikoslain 21 luvun 16 §:n mukaan syyttäjä saa nostaa syytteen lievästä pahoinpitelystä vain, jos asianomistaja ilmoittaa rikoksen syytteeseen pantavaksi taikka teko on kohdistunut: 1) kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön; 2) tekijän aviopuolisoon tai entiseen aviopuolisoon, sisarukseen tai sukulaiseen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa taikka henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen; taikka 3) henkilöön hänen työtehtäviensä vuoksi eikä rikoksentekijä kuulu työpaikan henkilöstöön.

Edellä mainittua pykälää koskevassa hallituksen esityksessä ([HE 78/2010 vp](#) s. 24-25) on todettu, että kohdassa 2 tarkoitettu läheinen suhde voi ensinnäkin perustua avio- tai avoliittoon taikka rekisteröityyn parisuhteeseen. Läheinen suhde ei ole kuitenkaan sidottu yhteisasumiseen, vaan myös erillään asuvat seurustelukumppanit voivat kuulua pykälän soveltamisalaan. Kohta koskee myös tilanteita, joissa tekijän ja uhrin välillä on aikaisemmin ollut läheinen suhde, vaikka suhdetta ei ehkä tekohetkellä enää voitaisi pitää läheisenä. Säännös voisi siten tulla sovellettavaksi riitaisissa ja pidempäänkin kestäneissä erotilanteissa, jotka kärjistyvät lievään pahoinpitelyyn. Ajan kulumisen vaikutusta suhteen laadun arviointiin ei kuitenkaan voida tarkkarajaisesti määritellä.

Eduskunnan lakivaliokunta on todennut lievän pahoinpitelyn syyteoikeuden muuttamisen olevan vahva signaali siitä, että lieväkään väkivalta läheissuhteissa ei ole hyväksyttävää, eikä se ole osapuolten yksityisasiasia ([LaVM 21/2010 vp](#), s. 3).

Korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa on pidetty tapauskohtaisessa harkinnassa osoituksena teon suuremmasta vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta

sekä tekijän suuremmasta syyllisyydestä, jotka seikat ovat puoltaneet rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi ([KKO 2022:73](#), kohta 8 ja siinä viitatus ratkaisut)

Poliisihallituksen 5.6.2020 antamassa ohjeessa Poliisin toiminta perhe- ja lähisuhdeväkivallan sekä naisiin kohdistuvan väkivallan tapauksissa (POL-2020-28566) todetaan, että perhe- ja lähisuhdeväkivalta sekä naisiin kohdistuva väkivalta ovat vakavia ja sitkeitä perusoikeusongelmia. Näin ollen poliisin toiminnan tulee olla korostuneen kokonaisvaltaista kaikissa perhe- ja lähisuhdeväkivallan- sekä naisiin kohdistuvan väkivallan tapauksissa. Poliisin velvollisuuksiin kuuluu kirjata rikosilmoitus ja toimia rikosvastuun toteutumisen varmistajana näissä tapauksissa. Poliisin tulee huolehtia asianomistajan riittävästä informoimisesta rikoksen uhriksi joutuneen henkilön tukipalveluista ja tehdä väkivaltaan liittyvä riskiarvio sekä huomioida ja varmistaa rikoksen uhrin suojeluntarpeen arviointi mahdollisimman pian ilman aiheetonta viivytystä. Lisäksi poliisin pitää selvittää mahdollisen väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen tarve heti akuutissa tilanteessa ilman aiheetonta viivytystä. Poliisiin tulee huomioida myös väkivallan toistuvuuden mahdollisuus ja merkitys. Edellä mainituista toimenpiteistä tulee huolehtia hienotunteisesti heti ensimmäisestä kohtaamisesta lähtien.

Arviointi

Paikalle hälytetty Sisä-Suomen poliisilaitoksen poliisipartio ei kirjannut asiassa rikosilmoitusta.

Jo paikalle saapuessaan poliisipartiolla oli tieto jonkinlaisesta epäilystä pahoinpitelystä. Lähtökohtaisesti pään alueelle kohdistuneet lyönnit antavat syytä epäillä perusmuotoista pahoinpitelyä, joka on niin sanottu virallisen syytteen alainen rikos. Lieväkin pahoinpitely on virallisen syytteen alainen rikos, mikäli asianosaisten välillä on tai on ollut läheissuhde.

Poliisipartiossa toimineiden vanhempien konstaapelien antamien selvitysten perusteella he olivat tietoisia asianosaisilla olleesta läheissuhteesta. Kantelun mukaan turvakodin työntekijät olivat jopa nimenomaisesti tuoneet poliisipartiolle esille, että kyse ei ole asianomistajarikoksesta.

Lisäksi poliisipartio oli tietoinen myös siitä, että turvakodin työntekijä oli kertonut nähneensä turvakodin edustalla tapahtuneen pahoinpitelyn. Vanhempi konstaapeli B on selvityksessään todennut, että ”osallisten kertomukset poikkesivat turvakodin työntekijän kertomuksesta tapahtumakulustaan”. Kiistatonta on, että poliisipartio oli keskustellut tapahtumista jollain tavoin myös turvakodin työntekijöiden kanssa.

Kantelussa on kerrottu, että poliisipartio ei reagoinut turvakodin työntekijöiden kertomiin tietoihin. Kantelun mukaan toinen poliiseista oli perustellut asiaa siten, että ”näillä nyt on tätä historiaa”.

Poliisipartiossa toimineet vanhemmat konstaapelit eivät ole selvityksissään ottaneet kantaa näihin kanteluissa kerrottuihin seikkoihin toiminnastaan. Poliisipartio jätti rikosilmoituksen kirjaamatta selvitysten mukaan ”naisen toiveesta, koska tällä ei ollut näkyviä vammoja eikä tämä kertonut tapahtuneen mitään, josta rikosilmoitukselle oli tarvetta”.

Asia nostaa esille varsin vakavan huolen poliisipartion menettelystä.

Poliisipartion selvityksistä täysin epäselväksi jää, mikseivät he antaneet merkitystä niille havainnoille, jotka turvakodin työntekijä oli tehnyt. Ilmeistä on, että asianosaisten puhuttamisen ohella ulkopuolisen todistajan havainnot tapahtumista olisivat olleet olennaiset tämänkaltaisen asian selvittämisessä. Läheissuhteessa tapahtuvalle väkivallalle on tyypillistä, että uhri itse ei asiaan mahdollisesti liittyvän pelon tai häpeän vuoksi välttämättä kerro kaikkea asiaan liittyvää ja hän saattaa jopa vähätellä asiaa sekä vammojaan. Kyseisessä asiassa poliisipartio oli selvittämässä tilannetta, jossa epäillyn pahoinpitelyn kohteena ollut nainen oli jo entuudestaan turvakodin asiakas.

Selvää myös on, että ”asianosaisten historia” ei ole peruste olla kirjaamatta rikosilmoitusta. Pikkemminkin pahoinpitelyjen toistuvuus voi olla osoitus tilanteen vakavuudesta ja edellyttää paitsi rikosilmoitusten tekemistä, myös riskinarvion tekemistä asianomistajaan kohdistuvasta väkivallan uhasta. Rikosilmoituksen kirjaamista olisi tullut harkita korostetun huolellisesti ottaen huomioon, että uhri oli jo turvakodin asiakas.

Kuten Sisä-Suomen poliisilaitos on lausunnossaan todennut, mahdollinen ristiriita turvakodin työntekijän kertomuksen ja asianosaisten puhuttamisilla saatujen tietojen välillä liittyy näytön arviointiin, joka kuuluu myöhempään rikosprosessin vaiheeseen. Yhdyn Poliisihallituksen ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen näkemykseen, ettei asiassa ole noudatettu esitutkintalaista ilmevästä rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta.

Pidän poliisipartiossa toimineiden vanhempien konstaapelien lainvastaista menettelyä asiassa varsin moitittavana. Edellä todetulla tavalla epäselväksi on jäänyt, miksi poliisipartio ei rikosilmoituksen kirjaamista harkitessaan ottanut huomioon turvakodin työntekijöiden kertomia tietoja. Poliisipartion menettely osoittaa varsin huolestuttavaa osaamattomuutta tai välinpitämättömyyttä. Läheissuhteessa tapahtuneet lievätkin pahoinpitelyt ovat olleet virallisen syytteen alaisia rikoksia jo vuodesta 2011, joten asiaan ei siltäkään osin voi liittyä poliisissa enää minkäänlaista epäselvyyttä. Olen myös laillisuusvalvonnassani aiemminkin joutunut kiinnittämään turvakodin tekemän kantelun johdosta poliisin huomiota velvollisuuteen kirjata rikosilmoitus läheissuhteessa tapahtuneesta pahoinpitelystä ([OKV/1325/1/2018](#)).

Kyseessä olevan kaltainen poliisipartion lainvastainen menettely voisi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 9 §:ssä tarkoitettuna virkavelvollisuuden rikkomisena tai saman luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkarikoksena. Kyseisten virkarikosten tunnusmerkistöt edellyttävät, että teko ei ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat.

Lähtökohtaisesta vakavuudesta huolimatta olen tutkinut vanhempien konstaapeliä menettelyn vielä ainoastaan laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa ottaen muun ohella huomioon, että poliisilaitoksen ilmoituksen mukaan asiasta on kantelun jälkeen kirjattu rikosilmoitus.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Sisä-Suomen poliisilaitoksen vanhempi konstaapeli B ja vanhempi konstaapeli A ovat menelleet lainvastaisesti laiminlyödessään kirjata rikosilmoituksen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menettänyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan aihetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla vanhempi konstaapeli B:lle ja vanhempi konstaapeli A:lle huomautuksen heidän virheellisestä menettelystään.

Sisä-Suomen poliisilaitos on ilmoittanut, että asiasta on nyt kirjattu rikosilmoitus. Pyydän Sisä-Suomen poliisilaitosta toimittamaan tiedon esitutinnan päättämisestä tai muusta ratkaisusta. Samassa yhteydessä pyydän poliisilaitosta toimittamaan selvityksen siitä, miten asiassa on tehty väkivaltaan liittyvää riskinarviota sekä selvitetty mahdollisen väliaikaisen lähestymiskiellon määräämisen tarvetta.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Esittelijäneuvos

Juho Lehtimäki